

A PROBLEMÁTICA DOS INCÉNDIOS VISTA DESDE O ECOLOGISMO

Jesus Pereiras Lopez

Profesor e investigador das consecuencias dos incendios forestais.

Xan G. Muras

PREVENCIÓN: DESACTIVAR AS CAUSAS ESTRUCTURAIS E PRÓXIMAS DOS FOGOS

Desde o ecologismo sempre temos defendido que os incéndios eran produto dumha determinada política florestal, portanto mudar esa política é indispensable para solucionar este problema. Quer isto dizer, que hai que atacar as causas estruturais que se ocultan detrás do fenómeno incendiário.

E na análise destas causas estruturais soe haver coincidencia:

-É evidente que desde a década dos 60 entrou en crise umha forma de explotación do monte ligada ao sistema agrário na que amplas superficies florestais eran utilizadas para obter estrume e lenha, ou para o cultivo e para pasto do gado. O abandono destas superficies favoreceu o acúmulo de enormes cantidades de biomasa nos matos do País.

-Temos tamen que as reforestacións efectuadas já desde os anos coarenta foron feitas con árbores (Pinheiros e eucaliptos en exclusiva) que ocupan os máximos nos índices de combustibilidade, e que aliás non perden o seu valor para indústria madeireira de trituración umha vez queimadas.

-Por outro lado, os esforzos económicos tenhen-se encauzado principalmen-

te ao incremento das superficies repovoadas e mui pouco a tratamentos de tipo preventivo.

-Aliás o monte especializou-se nestas décadas nun uso florestal madeireiro, esquecendo os outros usos produtivos

É PRIORITÁRIO RECUPERAR
O NOSO BOSQUE CADUCIFÓLIO,
O BOSQUE NATURAL DA GALIZA,
NO QUE OS INCÉNDIOS
SON ESCASÍSIMOS

(gadeiro, cinegético, produción de fungos etc...), non contemplando a finalidade social e ecológica dos montes. Non se fixo nada para fomentar os planos de ordenación dos montes, planos que permitan compatibilizar esa diversidade de usos e funcións.

Mas tamén temos que ter en conta as CAUSAS PRÓXIMAS ou inmediatas, aquelas que levan a que a gente lle prenda lume ao monte. Non podemos esquecer que na Galiza a intencionalidade é elevadísima da orde do 90%. E para conhecer estas causas temos que seguir a rendabilidade que se pode tirar de que o monte arda, e neste sentido temos que diferenciar os incéndios que se geran nos matos, daqueles onde a intencionalidade vai diri-

gida cara masas arboradas. Nos primeiros a rendabilidade ven ligada a obtención de pastos para o gado, ou a limpeza de leiras e camiños, ou ao fomento e facilitación da práctica cinegética, etc... e nos segundos a rendabilidade pode vir dada pola disponibilidad de madeira que gera (junto co abaratamento da mesma e redución de custos na industria, já que a madeira chega seca e mais densa), sen que se ponha en perigo a regeneración da matéria prima, já que, aliados ao carácter pirofítico do eucalipto, os incéndios contribuíron á mudanza na distribución de especies que a industria precisava (o eucalipto multiplicou por 3 as suas existencias nos últimos 20 anos) Tamén nestes espazos o incêndio poidera ser manifestación dun conflito de uso: urbano-forestal ou agrogandeiro-forestal, sen esquecer-nos da própria rendabilidade asociada ao negocio gerado entorno à extinción dos incêndios (venda de material, aluguer de helicópteros, contratos, etc...).

Son estas causas estruturais e causas próximas as que hai que corregir mediante umha nova política florestal. Umha política que desde o ecologismo se ten defendido e materializado, entre outros, nos documentos presentados nas Jornadas organizadas no Parlamento no ano 87, na Iniciativa Legislativa Popular do ano 89 e

nas Bases para un Plano Florestal de Galiza presentadas á mesa redactora do novo Plano Florestal no ano 91. Non se trata de repetir aquí as nosas propostas, pero sinalar que ademais de garantir a diversidade de usos á que antes aludiamos, un objetivo prioritario ten que ser a recuperación progresiva da cuberta do noso bosque caducifólio, o bosque natural da Galiza, un bosque onde os incéndios son escasísimos e de produciren-se a extensión dos mesmos e moi reducida, dadas as condicións microclimáticas que geran (alta humidade relativa e baixa luminosidade) que limitan o crecemento das especies do sotobosque. Este debe ser un dos principais objetivos mas é claro que é un objetivos a longo prazo já que a destrución histórica do bosque caducifólio fai que hoje esté relegado só a un 25% do espazo florestal.

ALGÚNS CRITÉRIOS PARA UNHA POLÍTICA IMEDIATA

Ora ben, os efectos dunha nova política florestal sobre os incéndios notarianse de forma progresiva mas lenta, por iso de forma inmediata temos que emprender outras accións:

-Non se poden reducir os orzamentos dedicados á extinción até que todos os concellos, comarcas, comunidades de montes tenham os meios de loita contra o lume apropiados, e até que exista unha rede de vigiáncia e prevención ben estruturada. Neste sentido estimamos que os medios deben ser de propiedade pública, neste tema o sector privado debe limitar-se ao mínimo, para non alimentar o "negócio do fogo".

-Segundo esta infraestrutura esté ben conformada os orzamentos irán-se destinando progresivamente máis á prevención que á extinción.

-Os empregos tenderán a ser fixos e non específicos para extinción do lume. Deverían ser destinados á restauración e protección do medio natural, de tal xeito que no verao participaran na extinción e o resto do ano ralizaran labores de prevención. De tal forma que non se relacionen os postos de traballo coa existencia de incéndios.

-Estabeleceuse un mecanismo de control do mercado da madeira queimada.

-Controlara-se a gadeiria extensiva en terreos queimados. E fomentaran-se con urxencia planos de ordenación nos montes onde exista gado ceivo, para

compatibilizar os dous usos gadeiro e florestal.

OS PROPIETÁRIOS DE MONTES REPOVOADOS CON EUCALIPTOS DEBERIAN INVESTIR PARTE DAS GANÁNCIAS EN PREVENCIÓN E MESMO EN COSTEAR OS GASTOS OCASIONADOS NA EXTINCIÓN

-Temos por outra parte que as comunidades vegetais que substituíron ao monte caducifólio (os matos de tojos, gestas, uzes, etc...) son altamente combustíveis, e desde os cambios nos sistemas agrários dos anos 60-70 non están sendo utilizadas. Outro objetivo prioritario é a valorización das biomásas do mato, onde existen diferentes posibilidades: uso na fabricación de abono en sis-

ponto de vista ecológico, mas que ao meu entender se se fai seguindo certos criterios, os efectos positivos superan aos negativos). Outros usos: fabricación de pensos, extracción de bio-alcoles, etc...

-Fomentaran-se os Planos de ordenación dos montes onde ademais de regular as diferentes producións contemplanse tamen os sistemas de ordenación do combustible.

-Emprenderase con carácter urxente a redución da combustibilidade das masas arboradas existentes, mediante a corta de pinheiros e eucaliptos en amplas bandas e substitución por caducifólias (con plantación ou favorecendo as que nacen no sotobosque), rozas obrigatórias e sistemáticas nas beiras das estradas, proximidade de vivendas, etc...

- Obrigará-se de forma progresiva aos propietarios de montes destinados a un uso exclusivamente produtivo (repo-

Protesta ecoloxista contra o Plano Florestal da Xunta (1992).

temas de compostage, tanto no compostage da fracción orgánica do lixo doméstico como na dos xurros da gadeiria é preciso incorporar materia vegetal (e temos aquí un bon exemplo de como as políticas ambientais sempre están interrelacionadas: solucionando o problema dos xurros e do lixo contribuímos a solucionar o problema dos incéndios). Uso energético, misturados con outros residuos florestais poden-se fabricar briquetas ou mesmo poden ser queimado directamente en centrais como na de Alhariz (Uso problemático desde o

voados con eucaliptos) a investir parte das ganancias obtidas en prevención e mesmo en costear os posibles gastos ocasionados na extinción dos incéndios.

É este un punto sen dúbida conflictivo pero que a nós nos parece sumamente importante, o de ir responsabilizando aos propietarios de montes en mantelos nunhas condicións que non faciliten a propagación do fogo, responsabilidade que é exigida á calquera en outros ambientes produtivos, mas temos que reconecer que nos montes ten-se favorecido unha certa laxitude e abandono.